

21.58x21.34	1/11	עמוד 65	שבועון - בקהילה	17/04/2019	68157370-7
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונו - 80790					

אוגדה: יצחק הורוץ

הארץ השחורה | הטורניל המיתולוגי שהפך בסיס צבאי, ארמון העינויים שנבנה על ידי ישראלים וההמון המתקהל שמעדיף לצעוד בכבישים

יצחק הורוץ יצא לבקר שבט יהודי בערבות אוגדה. עד שהגיע אליהם, היה עליו להיזהר ממקורותיו המסוכנים של הנילוס ומהחיללים שאוסרים צילומים. לצד זאת הוא גילה עקבות ישראלים בכל מקום ואדה בלתי מוסברת

ארץ לא ברורה

המסע לאפריקה
פרק ראשון מתוך ארבעה

68157463-0	17/04/2019	בקהילה - שבועון	עמוד 67	3/11	20.95x28.62
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונו - 80790					

עיר על גדות האגם. אנטבה

על קצה המסלול סמוך לאגם, הגיחו החוצה ושחררו את מאת החטופים שהיו שבויים בידי מחבלים ערבים וגרמנים בטרמינל הישן של השדה. החיילים האוגנדים ששמרו על שדה התעופה נהרגו, המחבלים חוסלו והחטופים שבו לישראל. אנו חולפים מעל הטרמינל ההוא, המוקף גדרות גבוהות, המטוס מנמיך וגלגליו נוגעים באדמה, מול מה שהאוגנדים מכנים 'הטרמינל החדש'. השם מטעה. זהו טרמינל 'חדש' רק ביחס לישן שעודו ניצב על עומדו. זהו מבנה בטון אפור שמעליו מתנשא מגדל הפיקוח שחלונותיו מחוררים ולכל אורכו בולטות האותיות אנטבה. וכמוהו גם הטרמינל ה'חדש' ישן למדי. זהו בסך הכל לא יותר ממבנה בטון אפור, קטן וצנוע. עוד לפני שאני מספיק לאסוף את המזוודות וכבר מסתערים עלי נהגי מוניות המציעים לי הסעה העירה.

אני מנסה את מזלי ולפני שאני מתפנה להמשיך במסעי, מתעניין אם אפשר לנסות ולבקר בטרמינל הישן. אחד מנהגי

אנטבה מבצע נחיתה

לפני מספר ימים, לאחר מסע ממושך ומתיש ללב אפריקה, דאה המטוס מעל אגם ויקטוריה העצום, שנדמה היה בגודלו כים. הוא הגדול שבאגמי אפריקה, ומקווה המים הטרופי הגדול בעולם. ממעוף הציפור לא היה נראה קץ לאגם הענק הזה, אבל הטייס ידע את אשר לפניו. הוא חג מעל האגם הגדול והתקדם לנחיתה, עד שהפנה את חרטומו לזרוע יבשה שנשלחה אל תוכו של האגם. אורות ריצדו מלמטה, ואט אט התקרבו אל שדה התעופה אנטבה. בדיוק בדרך הזו טסו לפני כמעט ארבעים ושלוש שנים, ביום ו' בתמוז תשל"ו, ארבעה מטוסי הרקולס של חיל האוויר הישראלי, כשהם נושאים בגחונם קבוצת חיילי קומנדו בפיקודו של תא"ל יוני נתניהו הי"ד, נשק, ציוד ומכונית מרצדס גדולה. הם נחתו

68157369-5	17/04/2019	בקהילה - שבועון	עמוד 67	2/11	19.09x7.73
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונו - 80790					

על כיסאות פלסטיק. האחרים על מחצלות הפרשות על הרצפה, שעונים על הקיר, ושרים יחד בנעימה. האור קלוש מדי מכדי לקרוא בסידור אבל הם יודעים את התפילה בעל פה וכולם מזמרים בעוז את הלחן הלא שגורתי, מין צירוף של ניגון חסידי עם קצב אפריקני, אותו הלחין רב הקהילה, הרב אנוש קוקימינה. כמאה איש מצטופפים באולם הקטן שמתקשה להכיל את כולם ובחוץ יושבים ילדים על האדמה האדומה, וגם הם מלווים בלחש את התפילה. "תוך אמוני עם סגולה בואי כלה", הם שרים, כמו ששרים כעת עוד רבבות יהודים בכל רחבי העולם. ואני חושב כמה רחוקות, כמה מיוחדות וכמה מפותלות דרכיו של העם היהודי, שרישומו הגיע עד לכאן, אל הג'ונגל האפריקני. אי שם באוגנדה בין גורילות המשוטטות בערפילי ההרים ובבוניס מרקדים על העצים, בבתי כפר עשויים מחמר ובוץ, כשהם משתמשים בבאר מים וחמור שחורש בשדה, פורחת לה הקהילה היהודית החריגה כל כך של פוטי.

אם אתה עוצם עיניים, אתה יכול לרחף החוצה ומעלה, לשכוח לרגע היכן אתה, להצטרף אל שירת "לכה דודי לקראת כלה" ולהתחבר יחד עם עוד רבבות יהודים, שברגע זה ממש יושבים להם על מושבם בבתי הכנסת המוארים, והם שרים בנחת וציפייה לכבוד שבת מלכתא, הנכנסת עם השמש השוקעת וצובעת את השמיים באדום, פורשת על היקום כולו את כנפיה. אבל שום דבר כאן לא דומה לתפילה הזו שבה אני משתתף כעת.

גם באפולונית שמוארת באור קלוש, בוהקות הכיפות הלבנות, ופניהם השחורות של חברי השבט היהודי הזה אליו הצטרפנו לתפילה, זורחות מאושר. אנו יושבים עימם כעת בבית כנסת העשוי לבני בוץ וצבוע בלבן. חלקם, המבוגרים בעיקר, יושבים

19.53x15.18	4/11	עמוד 69	בקהילה - שבועון	17/04/2019	68157462-9
בנימין זאב הרצל - בהקשר לצינון - 80790					

ממעוף הציפור
לא היה נראה
קץ לאגם הענק
הזה, אבל הטייס
ידע את אשר
לפניו. הוא חג
מעל האגם
הגדול והתקדם
לנחיתה

המוניות שהסתער עלי מבטיח שאין בעיה, הוא יכול לארגן את זה, הוא ייקח אותי לשם, יש לו קשרים והכל יסודר. מיד אחר כך ניסע ליעדנו. ארבעים אלף שילינג אוגנדי עוברים מיד ליד כעסקת חבילה לכל הערב, ואנו יוצאים לדרך.

בדרך מתברר לי ש"לקחת לשם", אין הכוונה לטרמינל ההוא המוקף גדרות ומשמש כיום בסיס צבאי סגור המוקף גדרות ומגדלי שמירה, אלא לתחנת המשטרה רחבת הידיים העומדת בפתח שדה התעופה.

אנו נכנסים פנימה, הוא פונה למשרדו של אחד הקצינים ומנסה לשכנע את האיש המנומנם שיעניק לי אישור להיכנס למחנה הצבאי. לפי נימת השיחה ביניהם ניכר שהם אכן מכרים, אבל הקצין מסרב להיענות ומגחך בעייפות: "הוא ישראלי? כל ישראלי שמגיע לשדה מנסה לקבל אישור להיכנס למחנה הצבאי ולבקר בטרמינל הישן. אבל לא, לא! הישראלי האחרון שניתן לו אישור להיכנס היה ראש הממשלה בנימין נתניהו כשמלאו ארבעים שנה למבצע אנטבה. עשו טקס ונתנו לו להיכנס. זה לא בגלל שהוא ראש ממשלה", הוא ממשיך וצוחק, "אלא בגלל שהוא האח של מי שפיקד על המבצע".

הבקיאות של השוטר האוגנדי במה שהתחולל במבצע הזה מרשימה. וגם אחרי הסיור הראשוני נדמה שאכן יש בינו לבין נהג המונית שלי קשרים הדוקים, מה שמביא אותו להתנהג באדיבות. בסופו של דבר הוא מסדר לנו אישור להיכנס לתחומי השדה הישן, להתקרב למבנה הטרמינל ו"בליצלם!" הוא מדגיש. לפני שאנו יוצאים לדרךנו הוא יוצא החוצה, מצביע לעבר הטרמינל ומנסה

משביעות כל רעב. חכל
אוגנדי ובנות על ראשו

18.74x13.15	5/11	עמוד 69	בקהילה - שבועון	17/04/2019	68157465-2
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונו - 80790					

הם נחתו על קצה המסלול סמוך לאגם, הגיחו החוצה ושחררו את מאת החטופים שהיו שבויים בידי מחבלים ערבים וגרמנים בטרמינל הישן של השדה

תרל"ז, במסגרת חיפושיהם הקדחתניים אחר מקורות הנילוס, ונתקלו בשבט 'בוגנדה'. המפגש עם בני השבט הגדול במדינה, הוא שהוליד את שמה.

"הפנינה של אפריקה", כינה ראש הממשלה הבריטי וינסטון צ'רצ'יל את אוגנדה בספרו, "אוגנדה היא אגדה. הנוף שונה, האקלים שונה ויותר מכל האנשים שונים מכל מקום אחר ברחבי אפריקה". הארץ אכן ירוקה מאוד, שופעת מים, נהרות ומפלים, אבל כפי שהזכירו אותנו לפני צאתנו אין לטבול בשום מקוה מים במדינה, שכן המים מזוהמים ומכילים את טפיל הבילרהציה החודר דרך העור. בדרכנו אל עיר הבירה, אנו חולפים על גדות האגם בדרכנו לתוך המדינה, ונוכחים לראות שכל הנראה המקומיים חסינים בפני הטפיל או למצער לא חוששים ממנו. הם משתכשכים במי האגם, עורכים בו כביסה ודגים בליבו דגים. בינתיים אנו חולפים בתוך העיר אנטבה שלמרות שהפכה למיתוס ישראלי היא אינה אלא עיירת נופש קטנה ושלווה המעוטרת בשרידי מבנים ויקטוריאניים.

אנטבה היא ארץ ירוקה מאוד, גדושה צמחיה, עצים ונחלים. דרכיה בוציות מרוב גשם, וגם במשך הקיץ הגשם מטפטף מדי פעם. בדרך מלהג הנהג על העיר ועל הארץ הגדולה, ואף שדומה היה שהדרך לא ארוכה, הרי שעד מהרה אנו נקלעים לפקק תנועה איטי ומחריש אוזניים הגדוש בכלי רכב כמו נהר העולה על גדותיו. מכוניות ישנות, 'טאטאו' - ואן לשירות הציבור שבו נדחסים ארבעים איש בבת אחת, אוטובוסים מקרטעים, רכבי ארבע על ארבע הנהוגים על ידי עשירי המקום ותיירים, אופניים עמוסים

להסביר לי איך בדיוק התחולל המבצע הישראלי.

אחר כך למדתי שאין אוגנדי שלא מכיר את הסיפור שהפך למיתולוגיה אוגנדית, בדיוק כפי שהפך למיתולוגיה ישראלית. "רק אל תצלם", הוא מזהיר אותי שוב - "יש שם מתקנים צבאיים ומי שצולם מחרימים לו את המצלמה בלי חכמות. אם רוצים לצלם זה כבר הרבה יותר מורכב ומסובך ודורש ליווי מיוחד שאותו לא אוכל לסדר לך". אני מסתפק בזה, ההוראות קשוחות.

אחרי שהקצין שב למשרדו, הנהג מתנצל. "הוא בן דוד שני שלי. בן משפחה", הוא אומר ומסביר את ההיכרות ביניהם, "אבל אם הוא לא יכול יותר - אף אחד לא יכול". אני מסתפק אפוא בביקור קצר בטרמינל ומגדל הפיקוח, שעומד מחורר כפי שהיה ביום המבצע האגדי ההוא. בתחתית המגדל, לוח גדול המספר את סיפור המבצע.

פנינה רפובליקת בנות

לאחר הגיחה הזו, אנו יוצאים לדרך לקמפלה, עיר הבירה של אוגנדה - 45 דקות מאנטבה. כמו האנגלית השגורה פה בפי כל ומשמשת שפה רשמית, כך גם הנהיגה בצד שמאל המזכירה שהיו ימים שהמדינה הזו נשלטה על ידי בריטניה. הבריטים הותירו את חותמם בכל מקום. כך על האגם הגדול והשלו שנקרא על שם המלכה ויקטוריה, וכך בעוד אינספור מקומות ברחבי המדינה. הבריטים היו האירופאים הראשונים שביקרו בארץ הזו, בשנת

68157466-3	17/04/2019	בקהילה - שבועון	עמוד 71	7/11	10.96x12.62
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציורו - 80790					

"לפני כמה שנים
הדרכתי פה
קבוצת ישראלים,
ולמרבה ההפתעה
היה שם מהנדס
שהיה מעורב
בבניית המקום.
הוא אמר לי
שאת המקום הזה
בנו הישראלים
כמחסן תחמושת
למשמר של
אידי אמין"

חסות בריטית. הארמון בנוי בבנייה ויקטוריאנית, ומוקף גנים מטופחים, כאלה שהמלך ניסה לחקות לאחר שביקר בלונדון.

כמו בלונדון, גם פה ישנו כביש ישר המוביל מהארמון אל הפרלמנט של המדינה ומסמל את הקשר שבין המלך לנבחריו. בחצר הארמון עומד עדיין רכב הרולס רויס החלוד ונטול המושבים של אחד המלכים האחרונים בשושלת. חיילים עדיין שומרים על הארמון והכניסה לחצר ניתנת רק בסיוור משותף ומיוחד. אנו מצוותים לבני זוג גרמנים מבוגרים וחמורי סבר.

הארמון שימש את המלכים ולאחר מכן, בשנות השישים כאשר אוגנדה קיבלה את עצמאותה, הוא שימש את נשיא המדינה הראשון, עד שזה הודח על ידי אידי אמין שהתיישב בארמון. סיפורו של אידי אמין הוא שמושך את המבקרים לארמון. למעשה הם אינם נמשכים לארמון אלא לסוד אפל המצוי בחצר האחורית ורחבת הידיים של הארמון והידוע כ'תאי המוות של אידי אמין'. אנו נשרכים לשם אחר המדריך מטעם הארמון המוביל אותנו לשם בכובד ראש.

"הוד מעלתו הנשיא לכל החיים, פילד-מרשל החאג' דוקטור אידי אמין דאדא, אדון כל חיות האדמה ודגי הים, כובש האימפריה הבריטית באפריקה בכלל ובאוגנדה בפרט", כפי שכינה טיבי את עצמו, היה גנרל מוסלמי בצבא אוגנדה שעלה לשלטון בהפיכה צבאית בשנת תשל"א. תחילה היה פרו מערבי ונתמך על ידי ארצות הברית וישראל. ואכן רבים מכבישיה ותשתיותיה של אוגנדה נבנו על ידי חברות ישראליות בימיו וצבאו אף התאמן בישראל. אך כאשר ישראל סירבה למכור לו מטוסים צבאיים הפך את עורו, גירש את הישראלים מאוגנדה וחבר לרודן הלווי מועמר קדאפי,

18.43x12.22	6/11	עמוד 71	בקהילה - שבועון	17/04/2019	68157464-1
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונו - 80790					

היכן שיש מטר פנוי, עומד עליו דוכן המוכר אננסים או בננות, מוצרי סדקית, או סתם שוכב לו שם חסר בית. הכביש עצמו עמוס בערב רב של מכוניות ולרבות הולכי הרגל אין איך לשוטט אלא בין המכוניות ובין ים הסחורות. כולם עסוקים בסחר מכר, הנצק בקולי קולות. המכוניות צופרות את דרכן ברעש. אי שם באמצע כל האנדרלמוסיה הזו עומד שוטר עם מדים לבנים מוכתמים ומניף את ידיו בחוסר תוחלת. לא ברור למי ולמה מכוונות תנועותיו. ההמולה בכביש חוגגת ושעה ארוכה לוקח לנהג שלנו עד שהוא מנגח את דרכו החוצה מהסבך. רק כעת אנו חוצים לשכונת קולולו, השכונה היחידה בעיר שבה שורה השפיות, לשולי הכבישים בה יש מדרכה ובה מתרכזים המלוות והתיירות המערבית. באזור זה ישנו כמתבקש גם גם 'בית חב"ד' שנפתח רק לפני שנה על ידי שליח חב"ד הרב משה רסקין, והוא שוכן בוילה הדורה ומוקפת חומה.

למרות הזמן הקצר, התרצה כאן כבר קהילה יהודית קטנה של אנשי עסקים, מטיילים וישראלים המתנדבים באחד מארגוני הסיוע הרבים הפועלים באפריקה. כפי שיספר לי הרב רסקין אחר כך, בחגים האחרונים כבר השתתפו בתפילות למעלה ממאה איש.

הארמון תאים סודיים ואפלים

על גבעה רמה במרכז העיר עומד ארמונו של הקבכה (המלך) של שבט בוגנדה - השבט המרכזי של אוגנדה שעל שמו קרויה המדינה ואשר השושלת שלו שלטה בארץ שנים ארוכות תחת

כל ישראל שמגיע
לשדה מנסה לקבל
אישור להיכנס
למחנה הצבאי
ולבקר בטרמינל
הישן. אבל לא,
לא! הישראלי
האחרון שניתן לו
אישור להיכנס היה
ראש הממשלה
בנימין נתניהו

בציוד, ובין כל הדבוקה הזו מתפתלים אופנועים. לצד הדרך נראים רוכלים ודוכנים המוכרים שיפודי בשר, גבינות מוחמצות בתוך דלעות חלולות, והלהיט: 'מתוקה' - בננה זעירה, מבושלת וצלוויה המוגשת כחטיף מהיר. בכלל בננות נראות פה בכל מקום, צהובות ומוגשות למכירה, בקערות, באשכולות ירוקים הנישאים על משאיות ישנות, על אופניים או על הגב ובכל מקום. "אוגנדה היא לא כמו סודן. פה אף פעם לא היה רעב", אומר לי הנהג, "כי תמיד אפשר לאכול בננה". האוגנדים אוהבים בננות ואוכלים את הפרי הצהוב הזה בכל הזדמנות. ואם יש המכנים את המדינה הזו 'רפובליקת בננות', הם צודקים.

תארך לנו שעה ארוכה עד שנצליח להיכנס לעיר קמפלה, וביתניים הכל קורה על הדרך: המסחר, החיים, הנסיעה, הכל על הכביש, בקצב אפריקני איטי. "צריך להתרגל", אומר הנהג, ברוכים הבאים לזמן אפריקני.

קמפלה צומחת לאט לאט מתוך הדרך הבוצית. תחילה מופיעות בקתות בוץ, ואחר כך בקתות בטון, מזהמות בבז, ואז הולכים ומתגבהים הבניינים לקומות רבות. כולם נראים כמתפוררים בלחות האוגנדית. הרחובות הולכים ומועמסים בעוד ועוד אנשים עד שהרכב מתקשה לזוז.

מרכז העיר קמפלה, העמוס מרכזי קניות, הוא קקופוניה רעשנית סואנת וססגונית עד טירוף.

מרכזי הקניות הבנויים מבטון חשוף מכוסים בכתובות ושלטים דוהים. המרכזים אינם בסגנון המערבי המתכנס, אלא תנויות הפונות כולן החוצה אל הרחוב הסואן. התנויות העמוסות משתלטות על המדרכות והסחורה נשפכת החוצה עד קצה הכביש.

10.74x13.71	8/11	עמוד 73	שבועון - בקהילה	17/04/2019	68157467-4
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונו - 80790					

אמין, מטורף
מפרנויה ושליט
אכזר, רדף את
מתנגדיו או כל
מי שחשד שהוא
ממתנגדיו. את
היהודים המעטים
שהתגוררו
במדינה, שריד
לימי ההתיישבות
הבריטית, את
המיעוטים ואת כל
מי שהיה שונה

עד שהופל בשנת תשל"ח.

אמין, מטורף מפרנויה ושליט אכזר, רדף את מתנגדיו או כל מי שחשד שהוא ממתנגדיו. את היהודים המעטים שהתגוררו במדינה, שריד לימי ההתיישבות הבריטית, את המיעוטים, ואת כל מי שהיה שונה. כחצי מיליון איש רצח האיש, וחלק גדול מהעצורים הובלו הנה לאחורי ארמונו שהפך למפעל הרג לאלפים. אנו יורדים במדרון, אל פתח פעור באדמה ואל חלל גדול ונמוך, שלאורכו פעורים אל תוך הסלע חמישה תאים ענקיים ואפלים שמפתנם גבוה מעל פני האדמה. "אתם רואים את זה?" פותח המדריך ומסביר את שיטת העינויים המטרופת של אידי אמין, "כל השטח הנמוך הפך לבריכה והיה מלא במים אליהם זרקו אנשים. קו המים נראה עד היום בירוקת שנותרה. לתוך המים ירד כבל חשמלי מאסיבי וגדול. האנשים הובאו אל אחד מחמשת התאים, שם נכלאו ללא מזון ומים, וכשהגיעו תורם הם הוטלו אל המים. אז לחץ התליין על מתג החשמל וחישמל את כל מי שהיה במים מספר פעמים. מי שנותר חי הוטל בחזרה אל התא, ומי שמת, גופתו נלקחה ונזרקה בחוף אל הנהר הגובל בשטח הארמון. כל ערב שוטטו מכוניות ברחבי אוגנדה כשהן אוספות אנשים למלא את התאים שהתרוקנו".

המראה עדיין מצמרר, בתוך התאים מעופפים עטלפים, ועל הקירות חרוטות עדיין כתובות נותרו מאותם ימים. "הצילו, אני חף מפשע", "הרגו לי את כל המשפחה", וגם טביעות כפות ידיים - כפות ידי הקרבנות שנותרו על הקירות והן אדומות כמו דם גם

11.14x12.84	9/11	עמוד 73	בקהילה - שבועון	17/04/2019	68157468-5
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונו - 80790					

הארץ אכן
ירוקה מאוד,
שופעת מים,
נהרות ומפלים,
אבל כפי
שהזיהירו אותנו
לפני צאתנו
אין לטבול
בשום מקוה
מים במדינה

באפלולית הזו. הזוג הגרמני בוהה יחד עמי בסימנים המזעזעים.
"זה מזכיר לי את התאים במחנה דכאו", הוא אומר, לא ברור לי
מדוע הוא אומר זאת ולאילו תאים הוא מתכוון. אני רק חושב על
גורלו של יהודי שלכל מקום שילך, איכשהו היהדות תצוץ לה מול
פניו כמראה.

"אתם יודעים מי בנה את זה?", אומר המדריך עם או בלי קשר.
"הישראלים. הם היו ידידים של אידי אמין בתחילת דרכו ובנו את
השטח הזה למענו". הזוג הגרמני מתעורר. "כן", אומרת האשה.
"הם עושים לפעמים דברים איומים, גם בפלסטיין".

"לא, זה לא קשור", עונה המדריך ומספר סיפור מעניין. "לפני
כמה שנים הדרכתי פה קבוצת ישראלים, ולמרבית ההפתעה היה
שם מהנדס שהיה מעורב בבניית המקום. הוא אמר לי שאת
המקום הזה בנו הישראלים כמחסן תחמושת למשמר של אידי
אמין. זה היה לפני שהשתגע והיה רוצח.

"שימו לב", מסביר המדריך, "מה הראה לי הישראלי. מפתן
התאים גבוה כגובה תיבת המטען של משאית נשק. הכבל
החשמלי שהיה כלי הרצח העיקרי, בכלל לא היה פה חלק מהבנייה
המקורית. רואים שאנשי אידי אמין חצבו בקיר הבטון כדי להוסיף
אותו. לא, הישראלים לא עשו את זה".

- "אוי", אומר הגרמני. "אם אידי אמין היה מבקש, היו עושים
את זה למענו. הם היו בעלי ברית".

המדריך מתעקש. "לא". אני שותק כמו הוויכוח לא נוגע לי.
אבל גם עייף מלהתערב וסבור שאין בכך טעם. אחר כך אני מגלה

19.31x14.33	10/11	עמוד 75	בקהילה - שבועון	17/04/2019	68157469-6
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציורו - 80790					

זהו נהר הנילוס שנולד כאן בזרם אדיר היוצא מהאגם, זורם בנתיב של 6,655 קילומטר לאורך תשע ארצות עד שהוא מגיע למצרים ונשפך אל הים התיכון. אנו חוצים אותו על גשר ארוך, ומבחינים בסכר החוצה את היציאה מהאגם. הנהג מבוהל כשהוא מבחין שאנו מנסים לצלם: "הסתירו את המצלמה, יש פה חיילים על הגשר. יחרימו לכם אותה". כמו במדינות רודניות לא מעטות, מתקנים אזרחיים לכאורה כמו גשרים, תחנות כוח או מיכלי דלק, נחשבים ליעדים צבאיים. אוי למי שיעז לצלם אותם.

הנילוס הזורם מתוך האגם, נופל בסדרה של מפלים ואשדים, הנחשבים כאחד מיעדי הרפטינג המבוקשים בעולם. הגלים הגועשים הלבנים שלהם נתנו לקטע האוגנדי של הנהר את השם 'הנילוס הלבן'. שיאם של האשדים במפלי קיטנדה, המכונים 'The Bad Place', וההסברים לחובבי השיט והרפטינג מיותרים. מצד שני זה המקום היחיד באזור אגם ויקטוריה ולאורך הנילוס האוגנדי שניתן להיכנס בו אל המים בלי לחשוש מטפילים, מאחר שאלו אינם מסוגלים לחיות בגעש הנילוס. גם מי שלא חובב רפטינג מנצל את האזור הזה ואת העיר ג'נגה המתפתחת לצידו כדי לטבול במי הנילוס.

אנחנו נוטשים את הנילוס ופונים מזרחה על הכביש המוביל לקניה השכנה ובירתה נירובי. זהו אזור נטול אגמים מרשימים, אבל ירוק, הררי ושופע צמחייה עבותה. כמו דברים אחרים רבים באוגנדה שבהם משום מה צץ הקשר יהודי, גם לאזור הזה שבין קניה לאוגנדה ישנו הקשר היסטורי יהודי – לו ההיסטוריה הייתה מתגלגלת אחרת ייתכן ופה הייתה קמה מדינה יהודית.

הלא דבר הוא שמתוך לב המאפליה האפריקנית, מתנהלות להן עשרות מדינות שמעולם לא שמענו את שמען אלא לפני או אחרי מהפיכת דמים מזעזעת, ולחלופין באמצע רעב, או בצורת כבדה שחיסלה רבבות. אילולא אירועים טראגיים מסוג זה, דומה שלא היינו שומעים הרבה על חוף השנהב, טוגו, טנזניה או זמביה. מדינות אלה נדמות עבורנו כגוש אחד אחד ואפל של היבשת

הנהג מבוהל
כשהוא מבחין
שאנו מנסים
צלם: "הסתירו
את המצלמה, יש
פה חיילים על
הגשר. יחרימו
לכם אותה". כמו
במדינות רודניות
לא מעטות,
מתקנים אזרחיים
לכאורה נחשבים
ליעדים צבאיים

שהאוגנדים אוהדים את ישראל, רבים מהם בשל מבצע אנטבה, שלפי הגרסה המקומית הוא שנתן מכה תדמיתית קשה לאמין, וגרם בסופו של דבר להחלטתו של הרוזן ולהפלתו.

רודן הארמון של קדאפי

כמו הארמון, על תוואי שמי העיר שולטות אדריכלות זרה. על הגבעות עומדות כנסיות של זרמים שונים או מקדש הודי. אבל האתר הגדול ביותר, השולט על רקע שמי העיר, הוא מסגד ענק ומפואר, הגדול באפריקה, הקרוי עד היום 'מסגד מועמר קדאפי' ומנציח את זכרו של הרוזן הלובי שבסופו של דבר הפך בעל בריתו של אידי אמין. המסגד השוכן גם ברחוב 'מועמר קדאפי' משמש עד היום את המוסלמים הרבים החיים במדינה, כעשרים אחוז מכלל התושבים. גם פה הכניסה למתחם הענק היא בהדרכה בלבד מטעם נציג המסגד המוסלמי, והלא אין לו כל בעיה לעמוד ולהלל את מועמר קדאפי, הרוזן שתרם את בניית המסגד הענק באמצעות עושק עמו. עם זאת, מרבית האוגנדים הם נוצרים, והנוכחות של הדת במדינה חזקה מאוד. כך בכניסה לקמפלה תולה שלט ענק בגובה עשרה מטרים שעליו מתנוסס דגל אוגנדה עם הכיתוב: "אנו מאמינים ובוטחים בא-ל". המקומות המהודרים היחידים שגדרותיהם אינם מכוסות בוץ וזוהמה הם בתי הדת ובתי הספר שרובם, כך נראה לפי השלטים המכריזים עליהם, מנוהלים על ידי גורמים דתיים, ומכוסים בסיסמאות מהתנ"ך.

היעד שלנו היא הקהילה הקטנה והמתייחדת של אוגנדה שלמענה הגענו הנה, והיא נמצאת הרחק בצפון המדינה. לאחר מנוחה קצרה בקמפלה אנו יוצאים לדרך הארוכה והמטלטלת המצפה לנו. תחילה יוצאים מהעיר קמפלה, עדיין על גדות אגם ויקטוריה הענק שהעיר על כל מיליוני תושביה היא דיג קטן לעומתו. לאחר שעה ארוכה אנו מגיעים אל הנהר היוצא מהאגם.

10.62x14.19	11/11	עמוד 75	שבועון - בקהילה	17/04/2019	68157470-8
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציורו - 80790					

הרצל דחה
תחילה את
התוכנית, אך
לאחר פרעות
קשייב בהן
נרצחו יהודים
רבים, היה
מבוהל וביקש
מקלט בטוח
ליהודים בכל
מחיר, כשהוא
נכון לאמץ את
ההצעה הבריטית

השחורה, כאלו הקיימות מעבר להרי החושך ונהר הסמבטיון. ודווקא אוגנדה צצה לה שוב ושוב בקורות חיי העם היהודי בעת החדשה, ושמה נדחק איכשהו לתוך קורות חייו.

עוד לפני מבצע אנטבה האגדי, צצה לה אוגנדה בתחילת ימי התנועה הציונית באופן מעורר מחלוקת שעד היום מוזכר על ידי מבקרי הציונות המדינית של הרצל. הבריטים ששלטו באוגנדה, הציעו להרצל לוותר על חלום הקמת הבית היהודי בארץ ישראל והציעו לו במקום זאת להקים באזור הזה שרובו כיום בקניה, בית יהודי. הרצל דחה תחילה את התוכנית, אך לאחר פרעות קשייב בהן נרצחו יהודים רבים, היה מבוהל וביקש מקלט בטוח ליהודים בכל מחיר, כשהוא נכון לאמץ את ההצעה הבריטית. ההמשך ידוע, מי יודע כיצד היו מתגלגלים הדברים אם פה בין הגבעות הירוקות המנוקדות כפרים מבתי בוץ, היו מתגוררים יהודים.

באמצע הדרך אנו עוצרים במרכז סחר אוגנדי טיפוס. גיבוב של צריפים ובקתות בוץ צבועים בפרסומות לסלולר ומשקאות קלים. כמו בכל אוגנדה, אין שילוט מהסוג שאנו מכירים במערב, הפרסומות או שילוט הרחוב צבועים היישר על מבנה הבטון על ידי ציירים מקומיים, ובעלי הדוכנים, כולם במדים מזהמים עד מאוד של קוקה קולה, מתנפלים עלינו עם שיפודים, משקאות ובננות. הכל מוגש, או ליתר דיוק נדחק, היישר לתוך החלון.

לאחר שעה ארוכה מייגעת ומטלטלת אנו מגיעים למבלה, עיר גדולה ואפריקנית מאוד, בירת הצפון והשלישית בגודלה במדינה. כמו בכל עיר, המרכז נשלט על ידי שוק פרוע, רכבים הנעים ללא כיוון וללא חוק, אופנועי טקסי המכונים 'בודה בודה', דוכנים למכר מזון מהיר וסדקית, אופניים ומשאית חונה הפורקת אננס. הולכי רגל נמצאים בכל מקום, על הכביש ועל אי התנועה, רק לא על המדרכה המוקדשת לרוכלים. על כל זה צופה מלמעלה מגדל שעון אדום וגבוה שמחוגיו שובתים. 'זמן אפריקה'.

לעיר הזו, מבלה, שבה מתרחש עיקר סיפורנו, נגיע בע"ה בפרק הבא במסע.